

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR SOCHAŘSTVÍ 2

SCULPTURE STUDIO 2

CHVĚNÍ NA HRANĚ

TREMBLING ON THE EDGE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTORKA PRÁCE

AUTHOR

Magdaléna Šimurdová

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

prof. akad. soch. Jan Ambrůz

BRNO 2022

OBSAH DOKUMENTACE:

TEXTOVÁ ČÁST	s. 4-7
OBRAZOVÁ ČÁST	s. 8-9

ABSTRAKT

Minimalistická site-specific instalace v podzemním prostoru, jejímž tématem je vnímání onoho prostoru a hranice mezi vnitřním a vnějším prostředím / vědomím. Toto rozhraní, obrys skutečnosti, protíná skleněná tyč, jež se stává extenzí obojího. Dualitou omezeného a neomezeného místa, stává se médiem mezi rubem a lícem jedné plochy. Přináší světlo do tmy, vzniká tak pohyb na hraně mezi protikladnými silami, tušení o druhé straně. Skleněná tyč tedy protíná zeď a zprostředkovává fragment z vnějšího prostředí v podobě světelného paprsku / bodu. Vnímání uzavřeného prostoru, jež se zpočátku jeví prázdným, než si divák uvědomí přítomnost všech ostatních. Vzniká tak napětí z překročení sociální intimity. Tento moment podporuje metonymii mezi vnímáním prostoru a vlastního těla. Niternost vědomí a potřeba dotknout se povrchu. Hledáním uvnitř, poznáváme vně.

KLÍČOVÁ SLOVA

prostor – vnímání – světlo – hranice – uvnitř – vně – sklo

MOTIVAČNÍ ÚVOD

V poslední době se zajímám o materii skla, konkrétně o skleněné tyče a jejich vlastnosti. Tematicky se prolínám s univerzálními otázkami vnímání prostoru, hmoty, těla a jejich vzájemnou korelací v konkrétních situacích. Tyto bazální otázky nejsou o ambici nalezení nových odpovědí nebo přístupů, spíše o subjektivní zkušenosti a poznání. O uvědomění si fascinace, která mi možná otevře konkrétnější téma, hloubku a význam.

V minulých pracích jsem využívala duté trubice, jejich rytmizaci v prostoru a manipulaci pomocí žáru. Zabývala jsem se souvztažností objektu, hybatele a prostředí – vzájemnou imitací, integrací a konfrontací. Instalace spočívala také v jejich počtu utvářejících plochu a objem. V rámci objemovosti jsem poté přešla z dutých trubíc na plné tyče a využívala je jako přístup k linii, ohybem získávaly tvar a objem, lineárnost a rytmizace přešly v návaznost, řetězec.

V průběhu haptické zkušenosti jsem lépe pochopila jejich další vlastnosti, jako jsou pevnost a homogenita materiálu, stálost, jež se během momentu uvolní v křehkost a opět se navrátí ke své stabilitě, nehybnosti. Tříštění skla je jeho dynamickou polohou, retence uvolněného napětí. Střepty kulatin skla nenesou zvuk, který zní jako rozhraní meze údržnosti, a otevírá tak další úhel pohledu, jak je vnímat v jejich dalších kvalitách. Tento aspekt pro mne ovšem není momentálně primární. Ráda bych setrvala u skla a jeho vizuálních kvalit déle.

Transparentní, vedoucí světlo – tedy pohyb i čas – skrze hmotu. Sklo světlo odráží, láme, vede, má mnohé vizuální kvality, včetně toho, že nám naskýtá pohled za. Vytváří hranici, nuanci mezi prostory uvnitř a vně, a to v nejjemnějším možném způsobu. Ačkoli se jej snažíme v těchto situacích vizuálně vnímat co nejméně, jeho přítomnost silně ovlivňuje naše vědomí, pocit oddělenosti, bezpečí. Vědomější pozice diváka, zploštění světa za ním, rámuje skutečnost.

CÍLE PRÁCE

Instalací bych chtěla diváku předestřít dojem z prostoru, upozornit na jeho samotné vnímání a zpřítomnit jeho pozici uvnitř. Nahlédnout na všeobíhající světlo v tak minimalistickém významu, že je ve své proniknutelnosti téměř hmatatelné, a současně poukázat na vztah světla a skla, které mne provází ve vlastní tvorbě.

POPIS DÍLA

Instalace v podzemním prostoru naší fakulty,¹ který je uzavřen světlu, ale i veškerému dění, časovosti. Člověk z bílého dne, plného interakcí a vjemů sestoupí do temné téměř prázdné místnosti. Jednoduchým principem přivádím světlo z nejširšího ohraničení – ulice. Malým otvorem ve zdi vedu skleněnou tyč o průměru několika desítek milimetrů, nechávám ji svést světlo / svědectví mezi nás. Oči si zvykají a hledají, vytváří se napětí. Míhotání světla naznačuje příběh za hranicí zdi.

KONTEXTUALIZACE DÍLA

V kontextu těchto myšlenek bych ráda odkázala na vyjádření Jindřicha Zeithammla o práci Eduarda Chillida: „*Dotýká se zde hranice, kdy se světlo stává materiálem a materiál světlem.*“² a dále pak volně polemizuje: „*Je možné, že tzv. vnitřní a vnější prostor jsou jedno a totéž...*“³

Vycházím-li pak ve své instalaci z formy a materie skleněné tyče, již ne ve své mnohosti, ale v podobě individuální tyče, vnímám ji lineárně, jako čáru. Z teoretického hlediska a ontologie pak čerpám z knihy *Ustavující průběžnost čar* od Michala Janaty.⁴

Nahlížím-li na skleněnou tyč jako na linku, pak je rozhraním mezi nicotou a jsoucností, tedy tmou a světlem. Janata v kapitole Čára a plocha píše: „*Čára tedy v silném slova smyslu odděluje, a tím v původně nerozlišené ploše vytyčuje význam. Je tedy něčím radikálním, to znamená jdoucím ke kořeni věcí. Je radikální krajností, která dává vyvstat tvaru.*“⁵ Janata ve svém textu nevnímá čáru jako obrys, ale jako rozhraní. Světlo skrze sebe přináší význam a průběh z prostoru vně do prostoru uvnitř. Kde se na ploše promítá jako světelný bod.

¹ Fakulta výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně.

² ZEITHAMML, Jindřich, Prostor v plastice. Několik poznámek, in: KORBIČKA, Pavel. *Prostory: úvahy – autobiografie – rozhovory*. Brno: Nakladatelství VUTIUM, 2019, s. 159.

³ Ibidem.

⁴ JANATA, Michal. *Ustavující průběžnost čar*. Zlín: Archa, 2014.

⁵ Ibidem, s. 30.

Specifický prostor, ke kterému se vztahuji, je tedy původním bodem pro tuto konkrétní instalaci. Na hraně prázdného sklepního prostoru s potencií přiblížit se bílé krychli jako ke kategorickému dogmatu modernismu, k čemuž se také vztahuje Brian O'Doherty ve své knize *Uvnitř bílé krychle: „Galerie vznikají podle stejně přísných pravidel jako středověké kostely. Dvnitř nesmí pronikat vnější svět (...).“*⁶

V kontextu vnímání uvnitř a vně bych chtěla zmínit teorii trojnásobného prostoru zkušenosti.⁷ Jedná se o schéma o třech úrovních odlišení prostoru. Podle velikosti na celou, dvůr a doménu a paralelně podle vztahovosti naší fyzické existence na tři stupně intimity: individuální, rodinnou a sociální.

Instalace vzniká jako závěrečná práce v rámci studia na umělecké škole, viditelná pro oko diváka tedy bude v situaci obhajoby. Touto skutečností je místu udělen přívlstek a hodnota výstavního prostoru. Tato jeho primární nehmotná proměna je elementem, jehož jsem si vědoma. Divák se tedy stává součástí instalace, umělcem a objektem zároveň.

Minimalistický zásah v prázdnou konfrontovaný s plností, kterou přináší těla diváků a jejich vlastní tělesné pomezí vnímání uvnitř a vně. Narušení intimního prostoru sdílením v konkrétním čase.

*„Prostupuji škvírou ze skutečnosti do skutečnosti. Škvíra je tak úzká, ale kolik se do ní vejde... bílé prázdné místo je pro mne zavazující.“*⁸ Adriena Šimotová

⁶ O'DOHERTY, Brian. *Uvnitř bílé krychle: ideologie galerijního prostoru*. Praha: tranzit.cz, 2014, s. 16.

⁷ VAN DER LAAN, Dom Hans. *Architektonický prostor: patnáct naučení o povaze lidského obydlí*. Zlín: Archa, 2012.

⁸ ŠIMOTOVÁ, Adriena. *Uvnitř-vně malá sdělení*. Praha: Trigon, 1994, s. 24.

LITERATURA

- I. JANATA, Michal. *Ustavující průběžnost čar*. Zlín: Archa, 2014. Archaars. ISBN 978-80-87545-31-7.
- II. KORBIČKA, Pavel, ed. *Prostory: úvahy – autobiografie – rozhovory*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Nakladatelství VUTIUM, 2019. ISBN 978-80-214-5224-4.
- III. KOTTOVÁ, Karina. *Instituce a divák*. Praha: Display, 2019. Cumulus. ISBN 978-80-906381-8-1.
- IV. MERLEAU-PONTY, Maurice. *Proměna vnímání a zkušenost pravdy: podklady ke kandidatuře na Collège de France*. Praha: OIKOYMENH, 2017. Oikúmené. Malá řada. ISBN 978-80-7298-236-3.
- V. O'DOHERTY, Brian. *Uvnitř bílé krychle: ideologie galerijního prostoru*. Praha: tranzit.cz, 2014. Navigace. ISBN 978-80-87259-30-6.
- VI. ŠIMOTOVÁ, Adriena. *Uvnitř-vně malá sdělení*. Praha: Trigon, 1994. ISBN 8085320460.
- VII. VAN DER LAAN, Dom Hans. *Architektonický prostor: patnáct naučení o povaze lidského obydlí*. Zlín: Archa, 2012. a Architektura. ISBN 978-80-87545-13-3.

OBRAZOVÁ ČÁST DOKUMENTACE

↑ Návrh I - 3 skleněné tyče (1500 × 25 mm) umístěny do nik, propouští světlo do uzavřeného prostoru

↑ Návrh II – 3 skleněné tyče (1500 × 25 mm) umístěné do nik, podle úhlu vnějšího terénu

← Návrh III – skleněná tyč (1500 × 25 mm) přenáší světlo na skleněnou konstrukci z tyčí (1500 × 10 mm)
↓ ukázka materiálu

↑ Návrh IV – jedna skleněná tyč (1500 × 25 mm) přenáší světlo do vnitřních prostor